

Dialoguri Transnistrene

Asistență tehnică pentru Biroul de Reintegrare al Republicii Moldova
Program finanțat de Uniunea Europeană

Newsletter

Octombrie 2013 nr.01

Newsletter-ul este elaborat în baza emisiunii radiofonice din 24 octombrie 2013 realizate în cadrul programului "Asistență tehnică pentru Biroul de Reintegrare al Republicii Moldova", finanțat de Uniunea Europeană. Emisiunea este difuzată de postul public Radio Moldova și de Radio Vocea Basarabiei. Scopul programului este facilitarea soluționării conflictului transnistrean prin consolidarea încrederii între cele două maluri ale Nistrului.

TEMELE EDIȚIEI:

1. Șeful Delegației UE la Chișinău, **Pirkka Tapiola**, felicită autoritățile moldovene pentru deschiderea oficiilor Biroului Migrație și Azil de-a lungul râului Nistru, într-o formulă care ține cont de interesele oamenilor din regiunea transnistreană și permite controlul migrației pe segmentul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene.
2. Vicepremierul pentru Reintegrare, **Eugen Carpov**, spune că noile oficii teritoriale vin să îmbunătățească libertatea de circulație pe Nistru.
3. Deschiderea oficiilor Biroului Migrație și Azil de-a lungul Nistrului a fost criticată dur de Tiraspol. Fostul negociator-șef de la Tiraspol, **Vladimir Iastrebciaik**, explică punctul de vedere al reprezentanților administrației transnistrene.
4. **Nicu Popescu**, expertul Institutului European pentru Studii de Securitate de la Paris, analizează de ce nu au bază îngrijorările Tiraspolului privind impactul negativ al oficiilor migraționale pe Nistru.

Oficiile pentru migrație pe Nistru, susținute de UE și Chișinău, criticate de Tiraspol

Chișinăul a deschis în luna octombrie șase oficii teritoriale ale Biroului Migrație și Azil de-a lungul liniei administrative cu regiunea transnistreană de pe Nistru. Sarcina acestora este punerea sub evidență Republicii Moldova a fluxurilor de migranți care vin prin regiunea transnistreană, necontrolată de autoritățile de la Chișinău. Instituirea acestui control era una din ultimele condiții pe care Chișinăul îl mai avea de îndeplinit în cadrul Planului de acțiuni cu UE pentru liberalizarea regimului de vize, în așa fel încât cetățenii moldoveni să poată circula într-un viitor nu foarte îndepărtat în Uniunea Europeană fără vize.

Tiraspolul a reacționat negativ la instituirea de către Chișinău a celor șase oficii migraționale, spunând că acestea îngreșesc libertatea de circulație a locuitorilor din Transnistria și că în felul acesta Chișinăul ar amenaja de fapt o frontieră pe Nistru, ceea ce ar avea un impact negativ, economic și social, asupra regiunii transnistrene. Oficialii europeni sunt însă de o altă părere.

Pirkka Tapiola: Felicit Chișinăul pentru o soluție care ține cont de interesele oamenilor din regiunea transnistreană

Comisarul european pentru extindere și politică de vecinătate, **Stefan Fule**, a declarat că oficiile instalate pe Nistru au menirea să reunifice Moldova. Imediat după adoptarea acestei decizii de către autoritățile moldovene, în Republica Moldova a venit șeful Directoratului Afaceri Interne al Comisiei Europene, **Stefano Manservigi**, care a vizitat oficiile migraționale și a avut și discuții cu administrația de la Tiraspol.

După această vizită, noul șef al Delegației UE la Chișinău, **Pirkka Tapiola**, a declarat că Republica Moldova, prin instituirea oficiilor teritoriale ale Biroului Migrație și Azil, și-a onorat

angajamentele față de UE pentru liberalizarea vizelor, într-o manieră care țină cont de interesele oamenilor din regiunea transnistreană. Pirkka Tapiola a felicitat Chișinăul pentru o decizie eficientă și corectă:

■ **Pirkka Tapiola:** Știu că există multe discuții pe marginea deschiderii oficiilor pentru migrație. Împreună cu autoritățile și Parlamentul moldovean am identificat soluția care corespunde la trei principii fundamentale pentru UE.

În primul rând, am vrut să instituim un control suficient al fluxurilor migraționale care vin prin segmentul transnistrean al frontiere moldo-ucrainene, asupra căruia Guvernul moldovean nu-și exercită controlul deplin.

În al doilea rând, am vrut să fim siguri că nu există frontiere plasate artificial în mijlocul țării, instituind acest caracter benevol al înregistrării străinilor, care își pot perfectă actele și în alte puncte existente pe tot teritoriul Republicii Moldova. În plus, ne-am asigurat că aceste măsuri nu afectează viața rezidenților din regiunea transnistreană.

Iar a treia condiție a fost să existe o deschidere către oamenii din Transnistria, prin anularea de către Parlamentul de la Chișinău a sancțiunilor administrative pentru locuitorii regiunii care au doar pașapoarte ucrainene sau rusești. Și chiar țin să felicit Guvernul de la Chișinău pentru că a adoptat această decizie într-o formulă atât de inclusivă, formulă care țină cont de interesele tuturor.

■ **Lina Grău:** Noul șef al Delegației Uniunii Europene la Chișinău, Pirkka Tapiola, spune că găsirea unei soluții pentru problema transnistreană este una dintre prioritățile importante ale mandatului său. L-am întrebat pe diplomatul european cum vede pe viitor evoluțiile în reglementarea transnistreană.

■ **Pirkka Tapiola:** UE este un participant activ la procesul de reglementare. Din 2005 suntem membri ai formatului 5+2, suntem fondatori ai procesului de reglementare, am fondat măsurile de consolidare a încrederii și susținem cu fonduri importante construirea de punți între cele două maluri ale râului Nistru. Pentru noi aceasta este o prioritate. Și nu aș fi categoric de acord cu cei care spun că acest conflict trebuie izolat acolo unde este și lăsat în această stare înghețată. Pentru că este interesul comun de a găsi o soluție sustenabilă pentru acest conflict. Este o chestiune importantă pentru Republica Moldova, dar de asemenea și pentru UE – în termeni de stabilitate și de dezvoltare a întregii regiuni.

Am fost foarte fericit să aflu despre întâlnirea din 23 septembrie, dintre primul ministru Iurie Leancă și liderul transnistrean Evghenii Șevciuk. A fost o primă întâlnire în deplina capacitate, pentru ca cei doi domni să înceapă să discute între ei, să pornească o relație. Am urmărit la știri comunicatele de presă difuzate de ambele părți – acestea au fost echilibrate, ceea ce denotă o dorință clară de a lucra împreună.

Din câte cunosc eu regiunea, îmi dau seama că există o multitudine de oameni și interese foarte diverse în zonă care au în comun faptul că își doresc cu toții să lucreze cu UE. Dacă analizăm exportul industrial al Transnistriei, care beneficiază de Preferințele comerciale autonome (regimul de comerț preferențial pe care îl are în prezent Republica Moldova cu UE), observăm că UE este o piață de export de o importanță fundamentală pentru regiunea din stânga Nistrului. Noi sperăm că vom găsi soluții pentru ca viitorul Acord de Liber Schimb cu UE să poată servi interesele întregii populații a Republicii Moldova, ale tuturor oamenilor de afaceri moldoveni și să aducă noi oportunități inclusiv exportatorilor transnistreni. Crearea unor punți de legătură este foarte importantă aici.

Trebuie să găsim acea soluție bazată pe integritatea teritorială a Republicii Moldova cu un statut special pentru Transnistria, care să fie una de câștig pentru ambele părți.

Poate că uneori mișcarea pe dimensiunea politică este una dificilă, dar nu ar trebui să existe loc pentru complacere. Nu trebuie să devenim ostatici a două poziții fixe, a două status-quo-uri. Trebuie să lucrăm construind punți și lucruri pe care să le avem în comun. Și știu că ar putea să nu fie foarte ușor după 20 de ani de separare. Dar este un lucru în mod fundamental fezabil, deși cere multă răbdare, acțiuni și deschidere. Iată de ce am fost foarte bucuros să văd toate aceste lucruri la întâlnirea dintre Iurie Leancă și Evghenii Șevciuk și sper că vor urma și mai multe contacte și că subiectele de actualitate vor fi discutate inclusiv în formatul 5+2.

■ **Lina Grău:** În societatea moldovenească sunt voci care spun că Transnistria ar putea deveni un impediment în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova și că poate ar fi mai ușor de mers către UE fără malul stâng.

■ **Pirkka Tapiola:** Unul dintre lucrurile pe care le-am spus că este că este într-adevăr foarte important să se lucreze cu adevărat pe direcția identificării unei soluții sustenabile care să țină cont de interesele ambelor părți, iar cele două maluri să aibă relații foarte apropiate cu UE în cadrul acordurilor pe care le negociem.

Pentru mine este absolut clar că atunci când noi, UE, ne gândim la relații mai apropiate – asociere politică, integrare

economică – cu Republica Moldova, avem în vedere întreg teritoriul țării, nu doar unul dintre maluri, chiar dacă constituie partea majoritară. Deci nu aş numi Transnistria o problemă pentru apropierea de UE a Republicii Moldova. Transnistria este mai degrabă o provocare comună asupra căreia trebuie să lucrăm și este și o oportunitate. Pentru că dacă priviți structura industrială pe cele două maluri ale Nistrului, veți vedea că există o complementaritate. Este o oportunitate pentru toți cetățenii și rezidenții Republicii Moldova de a construi ceva nou.

Dar desigur că această situație aduce relației în întregime o problemă în plus – aceea a edificării statului și națiunii, ceea ce este o problemă complicată în multe țări din fosta URSS. Și iată de ce trebuie să acordăm acestui subiect mai multă atenție.

Eugen Carpov: Chișinăul a facilitat de fapt libera circulație a persoanelor pe Nistru

Vicepremierul pentru Reintegrare din Guvernul de la Chișinău, Eugen Carpov, spune că noile oficii teritoriale vin să îmbunătățească libertatea de circulație pe Nistru și explică de ce Tiraspolul ar avea de beneficiat dacă ar accepta să participe la Acordurile pe care Republica Moldova le negociază cu Uniunea Europeană.

■ **Eugen Carpov:** Sunt câteva elemente importante pe care trebuie să le clarificăm. De ce a trebuit să deschidem oficii teritoriale ale Biroului de Migrație și Azil? Astăzi, conform legislației care este în vigoare de mai mulți ani, orice cetățean care a intrat pe teritoriul Republicii Moldova pe segmentul central, adică transnistrean, al frontierei de stat moldo-ucrainene trebuie timp de 72 de ore să-și înregistreze șederea pe teritoriul Republicii Moldova.

Este o problemă – pe de o parte legea impune înregistrarea într-un termen foarte exact, pe de altă parte cetățenii străini care vin din Ucraina sau în tranzit prin teritoriul ucrainean trebuie să cunoască legislația moldovenească, să știe unde trebuie să se înregistreze. Iar centrele respective pentru înregistrare sunt în mai multe localități în interiorul Republicii Moldova. Ca urmare a faptului că mulți, fără să aibă o rea-voință, nu știau despre necesitatea înregistrării, la părăsirea Republicii Moldova la aeroport sau prin orice alt punct de trecere a frontierei oamenii erau opriți de reprezentanții Poliției de Frontieră și dacă nu aveau înregistrarea respectivă puteau fi sancționați administrativ cu amendă.

Pentru a reduce acest fenomen au fost deschise aceste oficii teritoriale, care nu fac altceva decât să informeze cetățenii străini despre obligația de a se înregistra în termen de 72 de ore. Și în cazul în care cetățeanul străin dorește să facă această înregistrare la oficiul teritorial la care a apelat, i se oferă posibilitatea să o facă pe loc, gratuit, foarte rapid – procedura durează un minut sau două. Dacă cetățeanul respectiv nu dorește, nimeni nu îi va verifica pașaportul, el își va continua calea până la punctul final de destinație, după care va merge la centrele de înregistrare ale Întreprinderii de stat Registru sau ale Biroului Migrație și Azil. În total pe teritoriul Republicii Moldova sunt circa 50 de astfel de centre, în toate raioanele.

De ce s-au ales anume aceste șase puncte pentru această evidență migrațională? Pentru că linia administrativă, care este una temporală între malul stâng și malul drept, poate fi traversată în mare parte pe poduri peste râul Nistru. Deci, există niște căi sau rute auto pe care se circulă cu autoturisme, cu autobuze. Astfel au fost identificate șase căi de acces pe malul drept care sunt cele mai utilizate de către străini. Acolo s-au instalat acele oficii teritoriale.

Nu sunt niște puncte de control noi – a fost utilizată infrastructura punctelor mobile de control vamal care au fost instituite în anul 2004 și care funcționează până în prezent. Persoanele care reprezintă Biroul Migrație și Azil sunt persoane civile, nu sunt înarmate. Deci, niciun fel de atingere pentru regimul din Zona de Securitate legat de aflarea persoanelor din structurile de forță nu a fost adus.

Astfel, putem conchide că acest mecanism nou vine doar ca un serviciu pentru cetățenii străini, ca să le faciliteze obligația de a-și înregistra șederea în Republica Moldova și să-i scutească de nevoia de a se deplasa în mod special la punctele de înregistrare existente în localitățile Republicii Moldova.

■ **Lina Grâu:** Acest mecanism pe care l-a instituit Chișinăul răspunde rigorilor moderne de control al fluxurilor migraționale, control care este o cerință obligatorie a UE pentru liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii moldoveni?

■ **Eugen Carpov:** Ați amintit de relația cu UE. Este evident că aceste acțiuni se întreprind ca parte a Planului de acțiuni pentru

ca Republica Moldova să obțină regim de călătorii fără vize în spațiul european. Deschiderea acestor oficii a fost coordonată cu UE.

Eu nu pot să spun că acest mecanism asigură un control sută la sută al tuturor fluxurilor migraționale. Dar este un element care îmbunătățește evidența instituțiilor moldovenești asupra acestor fluxuri. În primul rând, noi vom reduce procentajul celor care, în cazul în care nu sunt înregistrați, se consideră că încalcă legislația administrativă a Republicii Moldova. Adică oamenii care ne vizitează nu vor mai fi amendați și nu vom avea o statistică negativă pe cazuri care nu merită, care nu țin de rea-voința vizitatorilor.

În plus, este evident că această acțiune nu este una singulară. Noi venim cu mai multe elemente care să îmbunătățească evidența, controlul, migrația pe teritoriul Republicii Moldova. Este vorba și de anumite atribuții noi care au fost acordate Departamentului Poliției de Frontieră. Au fost create și echipe mobile ale Poliției de Frontieră care și-au extins zona de activitate.

Apropo, și asupra acestui element au existat polemici care veneau în special din stânga Nistrului și semne de întrebare precum că aceste echipe mobile ale Poliției de Frontieră ar avea acces în Zona de Securitate. Și aici aș vrea să pun punctele pe I și să citez articolul 7 din Regulamentul Poliției de Frontieră, care spune că în activitatea sa echipele mobile ale acestei structuri vor respecta regimul existent în Zona de Securitate. Adică niciun polițist de frontieră nu va putea să treacă în Zona de Securitate fără să respecte procedurile de acces în această zonă cu regim special.

Deci, cumulat, mai multe acțiuni din partea instituțiilor abilitate vor asigura ca în final controlul asupra fluxurilor migraționale să corespundă standardelor și rigorilor care sunt cerute de UE pentru ca să putem obține acel regim de călătorii fără vize.

■ **Lina Grău:** *Probabil ați avut contacte și cu partea transnistreană pe acest subiect. Cum vă explicați reacțiile de îngrijorare care au venit de acolo în legătură cu instituirea acestor oficii, reacții de revoltă chiar împotriva acțiunilor Chișinăului și speculații că în felul acesta este instituită o de-facto frontieră? Ați explicat Tiraspolului necesitatea deschiderii acestor puncte?*

■ **Eugen Carpov:** Evident că am ținut legătura cu cei de la Tiraspol. Din inițiativă proprie am expediat primul mesaj încă în luna martie către cei de la Tiraspol și către toți participanții în formatul 5+2 și am informat despre intenția Chișinăului de a elabora un mecanism de monitorizare a fluxurilor migraționale. Am făcut-o ca să demonstrăm deschidere și transparență. Dar din câte putem observa, toate argumentele care sunt absolut clare pentru oricare partener internațional încă mai trezesc nedumeriri în regiunea transnistreană.

Eu aș observa și o paralelă – cred că nu este întâmplător când aceste semne de întrebare se ridică la Tiraspol, după care sunt sprijinite de opoziția parlamentară și extraparlamentară de la Chișinău. Sau anumite aspecte sunt abordate printr-o optică eronată de anumite partide din Republica Moldova, iar imediat după asta sunt exploatare – și nu neapărat pentru apropierea malurilor Nistrului – de către cei de la Tiraspol.

Spre regret, partenerii de la Tiraspol se fac a nu vedea că de fapt Chișinăul întreprinde acțiuni care să faciliteze libera circulație – atât în raport cu străinii care vizitează Republica Moldova din afară, cât și în raport cu locuitorii din regiunea transnistreană care posedă acte de identitate străine – fie ale Federației Ruse, fie ale Ucrainei.

Ca gest de deschidere pentru oamenii de rând din Transnistria, Parlamentul a adoptat și un șir de modificări la Codul contravențiilor administrative. Până în prezent, sancțiunile care se aplicau față de străinii care nu aveau înregistrare pe teritoriul Republicii Moldova nu făceau nicio diferență între locuitorii regiunii transnistrene cu acte rusești sau ucrainene și cetățenii străini cu reședință în alt stat. Acum, Parlamentul, la inițiativa Guvernului, a exclus aceste sancțiuni pentru locuitorii din stânga Nistrului. Astfel, orice locuitor din stânga Nistrului, chiar dacă nu are un titlu de reședință temporară sau permanentă în Republica Moldova, dar este locuitor al regiunii transnistrene va circula liber prin toate punctele de frontieră. Adică va veni la aeroport și, demonstrând că este locuitor al regiunii transnistrene, va putea traversa frontiera fără niciun fel de impediment și fără niciun fel de sancțiuni. Deci, este o acțiune unilaterală din partea Chișinăului pentru a îmbunătăți situația la capitolul libera circulație pentru locuitorii din stânga Nistrului.

Atunci când cei de la Tiraspol menționează că sunt foarte îngrijorați de libera circulație, eu cred că ar fi corect să comparăm situația care există pe ambele maluri ale Nistrului. Dacă pe malul drept nu există niciun fel de controale obligatorii sau proceduri vizavi de cetățenii din stânga Nistrului, atunci în situația în care cetățenii din dreapta Nistrului călătoresc în regiunea transnistreană, sunt supuși la tot felul de proceduri – fie migraționale, fie de grăniceri, milițieni etc., care sunt acolo fără un statut juridic recunoscut.

“Majoritatea companiilor din regiunea transnistreană nu au nicio șansă să supraviețuiască dacă vor pierde piața europeană”

■ **Lina Grău:** *Aș vrea să abordăm și subiectul Acordurilor pe care Republica Moldova urmează să le semneze cu UE la Vilnius – Acordul de Asociere, dar în special Acordul de Liber Schimb. Oficialii europeni au spus de mai multe ori că, atunci când discută aceste acorduri, se gândesc la întreg teritoriul Republicii Moldova, astfel încât inclusiv cei din Transnistria să poată beneficia de ele.*

În acest context, cum vedeți perspectiva implementării Acordului de Liber Schimb în regiunea transnistreană? Cum pot fi agenții economici de acolo incluși în comerțul cu UE, pentru ca Acordul de Liber Schimb să aducă beneficii și regiunii transnistrene?

■ **Eugen Carpov:** Atunci când Republica Moldova și Ucraina vor deveni parte a acestor Acorduri de Liber Schimb cu UE realitățile pentru relațiile comerciale dintre teritoriul Republicii Moldova și UE se vor schimba – vor interveni noi reguli, noi standarde, noi proceduri pentru care suntem deja într-un proces suficient de îndelungat de pregătire.

Noi am avut negocieri foarte îndelungate cu UE. Pentru toate aceste negocieri am invitat și experți din regiunea transnistreană să fie parte a delegației Republicii Moldova. Cei de la Tiraspol au participat, au avut un expert cu statut de observator și care a avut acces la toate documentele, inclusiv la cele care nu sunt publice. Am considerat că trebuie să manifestăm maximă deschidere, în așa fel încât comunitatea de afaceri din regiunea transnistreană să fie parte a noilor mecanisme.

Acest lucru este important pentru că în prezent Republica Moldova are un regim de comerț bazat pe Preferințe autonome comerciale, preferințe pe care le oferă unilateral UE pentru producătorii din Republica Moldova. Astfel, noi nu plătim taxe pentru exporturi pe piața UE. Vreau să vă spun că din 2006, de când a fost introdus acest mecanism, și până în prezent avem circa 900 de întreprinderi din regiunea transnistreană care au fost legal înregistrate la Chișinău și care beneficiază de toate oportunitățile acestui mecanism. Datorită acestui fapt exportul pe piața europeană a reprezentanților regiunii transnistrene ajungea până la circa 50 de procente în diferite perioade. Asta, ca să vă dați seama ce importanță pentru economia din regiune o are relația cu UE.

Acum, noi ne-am propus, și este o tendință regională pentru că și Ucraina urmează aceeași cale, să trecem la o etapă nouă, mai avansată, în relația cu UE. Și, din păcate, observăm o opoziție care vine de la Tiraspol, o nedorință de a fi parte a acestui proces. Eu aș caracteriza situația actuală mai mult ca pe o opoziție din partea anumitor cercuri politice. Pe când în contactele pe care le avem cu reprezentanții business-ului din regiune vedem că toți înțeleg că nu există variante alternative. Majoritatea companiilor din regiunea transnistreană nu au nicio șansă să supraviețuiască dacă vor pierde piața europeană.

“Acordul de Liber Schimb cu UE nu va fi aplicat imediat pentru întreprinderile transnistrene”

În prezent, având în vedere că la această etapă relația cu Tiraspolul nu a fost de așa natură încât să apropie comunitatea de afaceri de acest nou regim de comerț liber cu UE, noi, împreună cu cei de la Bruxelles, am elaborat o decizie – și ea a fost deja practic luată de UE – de a oferi companiilor din regiunea

transnistreană posibilitatea să beneficieze de aceleași Preferințe comerciale autonome care există în prezent până la sfârșitul anului 2015.

Asta înseamnă că Republica Moldova va intra, odată cu semnarea Acordului de Liber Schimb, în noua formă de relații comerciale cu UE, iar pentru Transnistria vor rămâne în vigoare regulile vechi, astfel oferindu-li-se posibilitatea ca până la sfârșitul anului 2015 să se apropie, să accepte standardele europene, regulile de joc noi și după 2015 să devină parte a acestui spațiu comun de comerț cu UE.

Tiraspolul, critic la adresa oficiilor migraționale, dar și a semnării Acordului de Asociere cu UE

Administrația de la Tiraspol a criticat dur instalarea de către Chișinău a oficiilor Biroului Migrație și Azil de-a lungul liniei administrative de pe Nistru.

Liderul de la Tiraspol, Evghenii Șevciuk, a declarat că aceste posturi limitează libera circulație a oamenilor din regiune, dar și a cetățenilor ruși și ucraineni. În plus, șeful administrației de la Tiraspol s-a arătat nemulțumit de faptul că prin deschiderea oficiilor migraționale Chișinăului amenajează de fapt o frontieră pe Nistru.

Șevciuk a criticat de asemenea intenția Chișinăului de a semna Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, spunând, citez, că ”această acțiune unilaterală care nu a fost coordonată cu Tiraspolul are drept scop destabilizarea situației în Transnistria”. Șevciuk a declarat în cadrul unui interviu acordat pentru presa de la Moscova că Transnistria riscă să piardă aproximativ 30 la sută din exporturile sale orientate către UE, ceea ce înseamnă o scădere de 28 la sută a acumulărilor la bugetul regiunii și oameni rămași fără locuri de muncă.

Să precizăm aici că Tiraspolul a fost invitat la toate negocierile pe marginea Acordului de Liber Schimb dintre Republica Moldova și UE, iar oficiali europeni au încurajat de nenumărate ori Transnistria să se alătore regulilor de comerț liber, care vor deschide piața europeană pentru mărfurile din Republica Moldova. Transnistria însă a declarat că vectorul de dezvoltare a regiunii este cel eurasiatic.

Vladimir Iastrebciaik: Vrem o frontieră, dar care să nu genereze discriminarea cetățenilor noștri

Fostul negociator-șef din partea Tiraspolului, Vladimir Iastrebciaik, acum lector la Universitatea din Transnistria, spune cum se vede de la Tiraspol deschiderea noilor oficii ale Biroului Migrație și Azil pe Nistru și de ce administrația regiunii s-a arătat atât de îngrijorată de această măsură.

■ **Vladimir Iastrebciaik:** Noi, Transnistria, tindem să obținem independența, iar frontiera este o parte indispensabilă a independenței. Altceva este ca frontiera nu trebuie să genereze discriminare și sancțiuni în raport cu cetățenii noștri. Iar cel care este oarecum contradictoriu în acțiuni nu este altcineva decât Chișinăul, care pe de o parte își formează o frontieră pe Nistru cu aplicarea de sancțiuni, iar pe de altă parte tratează Transnistria ca pe propriul său teritoriu.

Iată de ce Tiraspolul este îngrijorat – nu atât pentru faptul că este de facto constituită frontiera, ci pentru că ar putea urma sancțiuni și persecuții pentru oamenii care locuiesc aici. Și chiar dacă Chișinăul dă asigurări că noile reguli nu vor afecta oamenii din Transnistria, totuși rămân încă multe semne de întrebare, datorate poate și faptului că nu a existat o campanie de explicare și nu sunt clare mecanismele prin care vor fi diferențiați locuitorii din Transnistria de cetățenii altor state. Nu este clar dacă acest lucru se va face în baza pașapoartelor ucrainene și rusești cu viză consulară de reședință aplicată, în baza pașapoartelor transnistrene sau dacă se va reveni la obligativitatea obținerii unor documente moldovenești. Deocamdată avem mai multe întrebări decât răspunsuri. Și bineînțeles că această situație de incertitudine are un impact negativ asupra atmosferei generale, asupra relațiilor și abordărilor.

“La Tiraspol nici măcar teoretic nu se discută participarea Transnistriei la Zona de Liber Schimb cu UE”

■ **Lina Grâu:** Liderul administrației de la Tiraspol, Evghenii Șevciuk, declara recent că semnând Acordul de Asociere și Acordul de Liber Schimb cu UE, Chișinăul nu ține cont de interesele Transnistriei și că aceste documente vor prejudicia grav climatul economic și social-politic din regiune. Ce impact credeți că vor avea aceste acorduri cu UE asupra Transnistriei? Vedeți și Dvs. motive de îngrijorări?

■ **Vladimir Iastrebciaik:** Motive de îngrijorare indiscutabil există măcar și pentru faptul că aproximativ 30 la sută din exporturile transnistrene merg în țările UE, iar încă aproximativ 30 la sută ajung în Republica Moldova. Iată de ce nu poate să nu ne îngrijoreze această situație nouă și noile potențiale angajamente pe care Republica Moldova le va lua în fața UE. Și de această dată avem o situație în care deocamdată avem mai multe întrebări decât răspunsuri. Pentru că totul se face într-un regim destul de netransparent, destul de închis și în cel mai bun caz Transnistria este pusă în fața unor decizii deja luate. Ni se propune să participăm nu la elaborarea deciziilor, ci deja la realizarea în comun a acestor decizii.

În ceea ce privește la modul concret Acordul de Liber Schimb, suntem îngrijorați de impactul pe care schimbarea regulilor de comerț extern l-ar putea avea asupra potențialului nostru de export – a celor 30 la sută care merg în UE. Economia noastră este deschisă, depinde foarte mult de exporturi și orice restricții în acest domeniu ne obligă să avem o reacție pentru că pot înrăutăți situația social-economică.

■ **Lina Grâu:** Transnistria se gândește sau admite, cel puțin teoretic, că ar putea implementa totuși la un moment dat noile reguli propuse de UE pentru a participa la Zona europeană de Liber Schimb?

■ **Vladimir Iastrebciaik:** La etapa actuală nici măcar teoretic nu poate exista o discuție serioasă la acest subiect. Pentru că nimeni nu propune o participare la o astfel de Zonă de Liber Schimb cu UE decât la nivel de întreprinderi individuale, adică de agenți economici concreți. Asta, în timp ce în Transnistria situația este una total diferită – aici există o

parte în conflict (recunoscută sau nu este o altă problemă) cu structuri autonome ale puterii care se autopozitionează ca fiind independente și suverane. Conflictul nu este reglementat și este naiv să se creadă că autoritățile transnistrene vor sta impasibile și vor urmări cum întreprinderile care se află pe teritoriul pe care îl controlează și care plătesc impozite în bugetul Transnistriei sunt scoase una câte una de sub jurisdicția lor și trecute în custodia altor forțe. Așa ceva nu se va întâmpla. Dar chiar și întreprinderile transnistrene sunt puțin interesate deocamdată de noile oferte, deoarece doar una-două dintre ele sunt capabile să lucreze după standarde europene, la fel de altfel ca și în Republica Moldova. Iată de ce e prematur să vorbim despre o discuție serioasă la acest subiect.

În plus, Zona de Liber Schimb cu UE nu e nici pe departe o chestiune sută la sută economică. În proporție de 80 la sută după estimările mele putem vorbi nu despre economie, ci despre reglementări, principii și alte nuanțe care într-un fel sau altul pot fi numite aspecte politice, în sensul larg.

Iar vectorul politic al dezvoltării Transnistriei este cunoscut – Federația Rusă și procesele integraționiste care sunt propuse de Federația Rusă. Iar din punct de vedere economic Zona de Liber Schimb cu UE și Uniunea Vamală Eurasiatică sunt incompatibile. În Transnistria se discută serios doar cooperarea pe vectorul eurasiatic.

„Nu există premise pentru ca procesul de reintegrare și cel de integrare europeană să meargă împreună. Chișinăul va trebui să aleagă”

■ **Lina Grâu:** *Situația Transnistriei pare să fie una destul de complicată. Pentru că dacă Ucraina și Republica Moldova vor semna Acordurile de Asociere cu UE și vor adera la Zona europeană de Liber Schimb regiunea transnistreană se va pomeni ca o enclavă eurasiatică înconjurată de reguli europene și nu va putea face comerț în condiții avantajoase. Cum va funcționa atunci economia regiunii?*

■ **Vladimir Iastrebiak:** Aceasta și este cea mai mare provocare, dar nu numai pentru Transnistria, ci și pentru Republica Moldova. Pentru că nici Republica Moldova nu va putea aplica noile reguli asupra întregului său teritoriu și nu va putea respecta complet angajamentele de participare la Zona de Liber Schimb cu UE, fie va trebui să aplice rezerva teritorială și pe lângă posturi migraționale să instaleze și o frontieră vamală. Și atunci și Chișinăul va trebui să se determine care îi sunt prioritățile – reintegrarea sau integrarea europeană. Va veni un moment în care va trebui să facă o alegere clară. Pentru că în acest moment nu există premise ca ambele procese să meargă împreună.

■ **Lina Grâu:** *Cum vedeți situația în cadrul negocierilor în formatul oficial 5+2, negocieri la care participă, pe lângă Chișinău și Tiraspol, Rusia, Ucraina și OSCE în calitate de mediatori, iar Uniunea Europeană și SUA au statut de observator? În ultimii ani, în cadrul negocierilor sunt ocolite subiectele cu caracter politic, datorită refuzului Tiraspolului de a le discuta, și sunt abordate doar probleme cu caracter umanitar, social sau economic. Iar impresia semnalată de observatorii procesului este că negocierile decurg destul de încet sau chiar stagnează.*

■ **Vladimir Iastrebiak:** Din păcate, cred că au existat anumite așteptări exagerate, anumite iluzii chiar, legate de schimbarea puterii în Transnistria, când se credea că împreună cu noua echipă se va reuși găsirea rapidă de soluții pentru multe probleme. Aceste așteptări exagerate au adus decepții mari atunci când s-a constatat că se menține de fapt o continuitate în acțiuni.

În plus, trebuie să se țină cont și de faptul că partea transnistreană a făcut totuși pași foarte importanți în direcția Chișinăului în ceea ce privește stabilirea agendei, dar și a principiilor și procedurilor de activitate a formatului 5+2. Au mai fost și alți pași făcuți, printre altele și anularea impozitului de 100% pentru mărfurile importate din Republica Moldova, dar și un șir de alte acțiuni care nu știu de ce au fost percepute de Chișinău ca ceva de la sine înțeles și nu a urmat nicio reacție de răspuns. În felul acesta intensitatea dialogului s-a redus vizibil, tendință agravată și de crizele politice din interiorul Republicii Moldova.

Astfel încât nu ne putem aștepta la progrese spectaculoase în negocieri, trebuie continuată munca care se face acum de soluționare a problemelor social-economice, mai ales că sunt destule. Și să încercăm să construim clădirea pornind nu de la acoperiș, ci de la fundament.

■ **Lina Grâu:** *L-am întrebat pe Vladimir Iastrebiak cum este resimțit în regiunea transnistreană interesul Uniunii Europene și implicarea în diferite proiecte prin intermediul măsurilor de încredere pe care le finanțează UE.*

■ **Vladimir Iastrebiak:** Deocamdată UE din păcate pierde într-o anumită măsură în plan informațional. Avem relații bune cu întreprinderile europene în plan economic și comercial – avem exportul în proporție de 30 la sută orientat către UE. În cadrul unor proiecte concrete, persoanele juridice și agenții economici, organizațiile neguvernamentale știu foarte bine ce înseamnă UE. Însă la nivelul populației pe ansamblu acest lucru se cunoaște mult mai puțin. Și nici pe departe toate proiectele care sunt realizate de UE nu sunt pe larg reflectate în presă și respectiv puține informații ajung la populație.

Nicu Popescu: Transnistria – între interesele geopolitice ale Rusiei și obligația de a susține proprii agenți economici care exportă în UE

Nicu Popescu, expertul Institutului European pentru Studii de Securitate cu sediul la Paris, semnaleză că Transnistria se află într-o situație dificilă, fiind nevoită să facă alegerea între a face jocul Rusiei, interesată în a-și menține controlul geopolitic asupra regiunii, și a asigura bunăstarea propriilor cetățeni, bunăstare care depinde de comerțul cu Uniunea Europeană. L-am întrebat pe Nicu Popescu mai întâi dacă posturile mobile pe Nistru soluționează problema controlului asupra fluxurilor de migranți prin regiunea transnistreană. Un control eficient al migrației este una dintre cerințele UE pentru a admite ca cetățenii moldoveni să poată circula fără vize în spațiul european.

■ **Nicu Popescu:** Atunci când este vorba despre monitorizarea frontierelor niciodată o singură măsură nu rezolvă integral problemele monitorizării fluxurilor migraționale. Ori chiar și în UE există foarte mulți migranți ilegali în pofida probabil celui mai modern sistem de monitorizare din lume. O singură măsură niciodată nu este suficientă, dar întotdeauna se întreprind mai multe măsuri ca filtre care prin efectul lor cumulativ minimizează riscul migrației neautorizate. Și în acest sens oficiile migraționale de pe linia divizării dintre teritoriul Republicii Moldova controlat de autoritățile de la Chișinău și teritoriul controlat de autoritățile de la Tiraspol sunt unul dintre acele elemente care vor regulariza circuitul cetățenilor. Prin urmare, aceste oficii îmbunătățesc starea de fapt.

■ **Lina Grău:** Au existat și unele reacții de la Tiraspol – administrația de acolo se arată îngrijorată de decizia de instituire a oficiilor teritoriale pentru migrație, spunând că acestea vor avea efecte negative asupra circulației oamenilor din regiune și în special își făcea griji pentru faptul că oficiile fixează o frontieră între malul drept și malul stâng. Cum vi se par aceste reacții?

■ **Nicu Popescu:** Îngrijorările Tiraspolului față de gradul de libertate a circulației dintre cele două maluri ale Nistrului par cel puțin ilogice în condițiile în care anume Tiraspolul în toți acești ani și până în prezent pune principalele obstacole

în calea circulației cetățenilor, prin faptul că gestionează și implementează niște metode de monitorizare a circuitului cetățenilor care sunt identice cu o frontieră de stat. Îngrijorările Tiraspolului sunt ciudate în condițiile în care chiar ei sunt cei care implementează cel mai rigid sistem de monitorizare.

Și dacă Tiraspolul chiar este îngrijorat de gradul de libertate a circulației pe Nistru aș sugera administrației de acolo să iasă cu o inițiativă prin care să scoată punctele sale de control de pe linia administrativă cu Republica Moldova, la pachet eventual cu retragerea oficiilor teritoriale pentru migrație. Și atunci cred că toți vor avea de câștigat.

Pare chiar oarecum ilogic sistemul de argumentare al Tiraspolului care spune de peste 20 de ani că își dorește independență și își dorește să se separe cât mai mult, făcând chiar și o infrastructură de separație de Republica Moldova. Iar acum, se plânge că regimul de circulație a cetățenilor din Transnistria sau din state terțe cunoaște anumite schimbări.

■ **Lina Grău:** Recent la Chișinău a avut loc o vizită a șefului Directoratului Afaceri Interne a Comisiei Europene, Stefano Manservigi, care a evaluat Planul de acțiuni pentru liberalizarea regimului de vize pe care îl are Republica Moldova cu UE și parte a căruia era și instituirea oficiilor migraționale. Subiectul vizelor îi interesează în primul rând pe cetățeni și vreau să vă întreb dacă Comisia Europeană va da în viitorul previzibil undă verde circulației fără vize în UE a cetățenilor moldoveni?

■ **Nicu Popescu:** Trebuie să punctăm un lucru foarte important – deschiderea oficiilor migraționale nu este un obiectiv în sine. Ceea ce contează pentru Bruxelles, Berlin, Paris sau Chișinău este ca Republica Moldova ca stat să monitorizeze cine intră pe teritoriul său, astfel încât Chișinăul să aibă o situație clară a stării de fapt în privința migrației.

Acest lucru poate fi realizat prin câteva metode. O metodă

ar fi prezența grănicerilor Republicii Moldova la frontiera moldo-ucraineană pe segmentul transnistrean. În condițiile în care Transnistria nu permite accesul Poliției de Frontieră moldovene pe segmentul transnistrean, o altă metodă este să instaleze aceste oficii pentru migrație. Deci, în acest sens Transnistria chiar ar putea contribui la monitorizarea fluxurilor migraționale dacă ar coopera cu Republica Moldova în controlul frontierei moldo-ucrainene pe segmentul transnistrean.

În acest sens, nici pentru Chișinău posturile migraționale nu sunt soluția preferată, ci este o decizie care apare din cauza faptului că Transnistria nu cooperează în gestionarea frontierei cu Republica Moldova.

Cât despre dialogul pe vize dintre Republica Moldova și UE, acesta se află într-o etapă de final. Speranța este că în acest moment Republica Moldova se apropie de finalizarea implementării fazei II, a ultimei faze a dialogului pe vize. Este clar deja, inclusiv din semnalele europenilor, că Republica Moldova a implementat majoritatea cerințelor UE și așteptarea este ca Comisia Europeană să recomande statelor membre ridicarea vizelor pentru Republica Moldova.

■ **Lina Grău:** *Tot în comentariile unor lideri de la Tiraspol apăreau îngrijorări în ceea ce privește impactul negativ asupra Transnistriei al parafării și semnării Acordului de Asociere și mai ales a Acordului de Liber Schimb cu UE de către Republica Moldova. Există motive pentru astfel de îngrijorări?*

■ **Nicu Popescu:** Declarațiile Transnistriei seamănă cu o propagandă anti-europeană mai mult decât cu o dorință de a soluționa niște probleme tehnice apărute în legătură cu semnarea Acordului de Asociere dintre UE și Republica Moldova.

În primul rând, și Transnistria, și toți observatorii interesați de reglementarea conflictului trebuie să fie conștienți de faptul că Transnistria astăzi are unul dintre cele mai favorabile regimuri de acces pe piața UE în calitate de parte componentă a Republicii Moldova. Deci, companiile transnistrene au acces pe piața europeană în condiții mai favorabile decât exportatorii ucraineni, decât exportatorii georgieni, ca să nu mai vorbesc despre exportatorii ruși sau armeni. Deci, Transnistria face comerț cu UE în condiții mult mai favorabile decât unii parteneri strategici europeni, cum este Ucraina, sau niște state care au implementat foarte multe reforme europene, cum este Georgia.

Și acest lucru i-a permis Transnistriei să mențină un grad sporit de exporturi către UE. Astăzi circa jumătate din exporturile transnistrene se duc pe piața europeană. Acest lucru înseamnă că în Transnistria s-au păstrat locuri de muncă, s-a păstrat posibilitatea ca foarte multe companii

transnistrene să continue să opereze, să continue să genereze profituri. Și acest lucru este în avantajul Transnistriei, în avantajul rezidenților de acolo și Transnistria este avantajată comparativ cu practic toate statele din regiune.

Acum, odată cu semnarea Acordului de Asociere, Republica Moldova și implicit companiile transnistrene înregistrate la Chișinău vor primi niște condiții și mai ușoare, și mai facilitate de acces pe piața europeană. În acest sens Transnistria ca parte a Republicii Moldova va obține un regim și mai benefic. Dar pentru asta anumite condiții trebuie respectate, inclusiv în ceea ce ține de asigurarea regulilor de origine ale produselor și de standardele de producție a acestor produse. Este foarte logic – dacă dorești să ai acces pe piața europeană trebuie să te conformezi unor reguli ce țin de implementarea standardelor și asigurarea monitorizării originii produselor.

Și în acest sens și Transnistria, căreia astăzi i se oferă posibilitatea de a exporta cu și mai puține restricții pe piața europeană, trebuie să se conformeze acestor standarde, la fel ca și restul teritoriului Republicii Moldova. Adevărul este că până acum, în cadrul regimului actual de export către UE în cadrul Preferințelor comerciale autonome, Transnistria deja oferă UE anumite garanții și respectă anumite norme ce țin de verificarea originii produselor. Acest lucru înseamnă că UE are dreptul să controleze dacă anumite exporturi din Republica Moldova sau din regiunea transnistreană sunt într-adevăr produse aici, pe loc, și nu sunt reexportate din Ucraina, Rusia sau China.

Deci, odată cu semnarea Acordului de Asociere, aceeași practică prin care UE poate verifica originea produselor trebuie continuată, ea trebuie ușor modificată, dar, în fond, nu există schimbări majore care nu ar putea fi depășite în condițiile în care Transnistria ar dori să joace conform regulilor de acces pe piața europeană.

În actuala situație, teoretic, companiile transnistrene pot avea două regimuri legale de export către UE. Primul regim este în calitate de companii moldovenești care respectă cerințele legate de standarde pe care Republica Moldova s-a angajat să le implementeze față de UE. Deci, cea mai simplă modalitate pentru ca exportatorii transnistreni să aibă acces pe piața UE este să implementeze aceste standarde și să exporte în calitate de companii moldovenești.

Dacă ei nu-și doresc acest lucru și nu vor să implementeze aceste reguli, atunci companiile transnistrene pot exporta pe piața UE în calitate de furnizori de bunuri de proveniență nespecificată, care presupune pur și simplu niște tarife mult mai înalte și un acces mai îngreunat pe piața UE. Deci, pentru Transnistria opțiunea este între a implementa cerințele UE, ceea ce îi facilitează și practic îi deschide întreaga piață europeană. Sau, dacă nu-și dorește acest lucru, atunci poate exporta pe piața UE ca oricare altă

țară fără preferințe comerciale. Nimeni nu impune nimic Transnistriei.

■ **Lina Grâu:** *Ceea ce spuneți Dvs. relevă o anumită lipsă de logică în abordarea și poziționarea Tiraspolului. Acest lucru ne duce la gândul - și mulți comentatori semnalează acest aspect - că în spatele Tiraspolului ar sta de fapt interesul și dorința Moscovei de a nu pierde controlul asupra acestui teritoriu și de a nu "scăpa" prea ușor Republica Moldova în UE. Nu aveți impresia că lucrurile s-ar putea precipita în viitorul apropiat? La ce evoluții vă așteptați în zonă?*

■ **Nicu Popescu:** Din păcate, există riscul că lucrurile se vor complica și în plan diplomatic, și nu doar.

Din păcate, Transnistria se află în cleștele unor decizii destul de dificile. Pe de o parte bunăstarea Transnistriei, foarte multe locuri de muncă, capacitatea de export a Transnistriei sunt foarte dependente de accesul pe piața europeană. Pe de altă parte, stabilitatea macro-financiară, stabilitatea politică a regimului de la Tiraspol depind în mare parte de Moscova și Federația Rusă. Și pentru Transnistria este indiscutabil o situație complicată.

Însă nu cred că este foarte prudent din partea Transnistriei să se aventureze prea mult în jocurile geopolitice ce țin de integrarea europeană a Republicii Moldova, pentru că alunecarea prea nesăbuită și voluntariatul transnistrean de a se transforma într-un fel de lance a acțiunilor diplomatice anti-UE din Republica Moldova va lovi inclusiv în Transnistria, în condițiile în care mii de locuri de muncă și jumătate din exportul transnistrean depind de accesul pe piața europeană.

Și în acest sens pentru autoritățile de la Tiraspol există o anumită tensiune între dorința și necesitatea de a se conforma jocurilor și intereselor geopolitice ale Moscovei și, pe de altă parte, obligația și necesitatea pentru Tiraspol de a menține un regim favorabil de export în UE, de a păstra locurile de muncă din Transnistria. Aceste locuri de muncă sunt dependente de accesul pe piața europeană și administrația de la Tiraspol trebuie să facă în așa fel încât să mențină exportatorii transnistreni pe linia de plutire, în condițiile în care acești exportatori depind de UE.

Dialoguri Transnistrene

Asistență tehnică pentru Biroul de Reintegrare al Republicii Moldova
Program finanțat de Uniunea Europeană

Dialoguri Transnistrene – o emisiune de analize, interviuri, comentarii pe marginea realităților din stânga Nistrului, sarcina căreia este de a aduce tematica reglementării transnistrene mai aproape de înțelegerea societății, de a explica cum se combină procesul de reintegrare cu parcursul european al Republicii Moldova și de a căuta soluții de apropiere a celor două maluri ale Nistrului.

Emisiunea radio și Newsletter-ul **Dialoguri Transnistrene** sunt realizate în cadrul programului "Asistență tehnică pentru Biroul de Reintegrare al Republicii Moldova", finanțat de **Uniunea Europeană**. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a ECORYS UK, iar opiniile exprimate nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Uniunii Europene.

Autor: Lina Grâu - expert politică externă și relații internaționale, jurnalist independent. Este coordonator de programe la Asociația pentru Politică Externă de la Chișinău, contribuie cu studii și materiale la publicațiile APE, colaborează cu instituții de presă din Republica Moldova și din străinătate, acoperind subiecte ce țin de integrarea europeană, politica externă și internă și reglementarea transnistreană.

